

שיעור חומש

על פרשת השבוע

משיעורי הגאון הגדול רבי חיים פיינשטיין שליט"א

ראש ישיבת עטרת שלמה

פרשת תצוה תשע"ט

יערך אותו אהרן ובניו מערב עד בקר וגו'. (כ"ז, כ"א).

בלשון הכתוב יערך אותו מערב עד בקר, צריך ביאור, העריכה גופא נעשית מבעוד יום, ומה שאח"כ הנרות דולקים מערב עד בוקר, הוא דבר דמיולא, ולמה כתוב דגוף העריכה היא מערב עד בוקר.

ויש לומר דלמאן דאמר אשו משום היצוי, אז כל משך הזמן שהאש דולקת, השיב שהוא המדליק, וכמו זורק חיץ שהמעשה עצמו נגמר בשעת הזריקה, וכל משך נסיעת החיץ הוה דידיה, ועל כן השיב שהעריכה עצמה נמשכת מערב עד בוקר, דכל זמן שהנרות דולקים, נמשכת העריכה.

והאבנים תהיון על שמות בני ישראל שתיים עשרה על שמותם פתוחי חותם איש על שמו תהיון לשני עשר שבט. (כ"ח, כ"א).

הרי דצריך לכתוב על אבני החושן שמות שנים עשר שבטי ישראל. והנה בגמ' ביומא דף ע"ג ע"ב איתא, דכבדי להשלים שיהיו בחושן כל האותיות, גם האותיות צ"ד וט"ו, הוסיפו לכתוב על אבני החושן, 'אברהם יצחק ויעקב שבטי ישורון'.

וצריך ביאור, דהרי בקרא כתיב רק שיהיו שמות השבטים, ואיך מוסיפים לכתוב עוד תיבות, ואמנם דצריך לזה בשביל להיטיב תימצי שיוכלו לישאל, אבל אכתי צ"ע מכה איזה דין מוסיפים לכתוב עוד דברים נוספים שלא נתפרשו בקרא.

ונראה לומר בזה, דהנה נחלקו הראשונים, דשיטת רש"י בחומש כאן, וכן הוא שיטת הראב"ד בפ"ד מהל' בית הבחירה ה"א, דכבית שני לא היה אורים ותומים, ולא היה הקלף עם השם נתון בתוך החושן. אכן שיטת הרמב"ם שם ובהלכות כלי המקדש פ"י ה"י, שבכית שני גם עשו אורים ותומים, ואע"פ שלא היו נשאלין בהן, מ"מ עשו אותן כדי להשלים שמונה בגדים לכהן גדול, שלא יהא מחוסר בגדים. ומבואר בדעת הרמב"ם דהאות"ת הם חלק מן החושן, והם מחלקי הבגד. אמנם שיטת רש"י והראב"ד מבוארת, דהאות"ת אינם חלק מהחושן, ואינם מחלקי הבגד, אלא הם דבר נפרד בפני עצמו, וכל עניינם הוא כדי לישאל בהן, ועל כן כבית שני שלא היו נשאלין, ממילא אין צריך לעשותן כלל.

והנה גם לשיטת רש"י והראב"ד שהאות"ת אינן חלק מהחושן כלל, מ"מ בשביל לישאל היו נותנים את האות"ת בתוך כפלי החושן, ומשום שכן הוא דין וענין לישאל בהן כשהם בתוך החושן, וע"י החושן הוא שמאיר דבריו, ומבואר מזה, דאף שמצד עצם שם הבגד, האות"ת הן דבר נפרד בפ"ע, מ"מ עניינן וקיומן הוא רק בתוך החושן, והחושן משמש לקיום ענין האות"ת, ויחדיו הוה החושן והאות"ת בקיום ענין אור"ת.

נמצא דהחושן תרתי אית ביה, חדא, עצם מה שהוא בגד מבגדי כהונה, ועוד יש בו מה שהוא משמש לקיום האות"ת שהוא קיום בפ"ע.

מעתה יש לומר, דמה שכתבין על החושן שמות י"ב השבטים, זהו מהדין בגדי כהונה שיש בהחושן, וזהו דכתיב בקרא כאן, דמיירי מדיני צורת בגדי כהונה, ומצד זה באמת דינו שיכתב עליו רק י"ב שמות השבטים, ומה שמוסיפין לכתוב עוד דברים כדי להשלים כל האותיות, הוא מהדין הנוסף שיש בהחושן שהוא משמש להאות"ת, דכיון דהחושן הוא חלק מקיום דין אור"ת, והרי בשביל תשובת האות"ת צריך עוד אותיות, בהכרח מוסיפין לכתוב עוד דברים, עד שיהא נשלם כל האותיות, ומקור הדין להוסיף דברים בשביל קיום האות"ת, יש לומר דכיון דהאות"ת ניתנו לישאל בהן, כדכתיב בקרא ושאל לו במשפט האורים, ואיקרו אורים שמאירים את דבריהם, בכלל זה הוא גם שיוסיפו עוד דברים להשלמת האותיות, דרק עי"ז יוכל להתקיים שיהיו נשאלין בהן.

ונראה דיש לומר דגם לשיטת הרמב"ם שהאות"ת הוא חלק מן החושן, והוה מכלל שמונה בגדי כהונה, מ"מ גם הוא ס"ל דמלבד זאת יש קיום בפני עצמו של חושן לישאל בו, רק דס"ל דשוב חוזר האות"ת להיות מעיקר צורת החושן, ועל כן גם כבית שני עשאוהו, אמנם עיקר דינו הוא משום הקיום בפני עצמו של שאלה באור"ת.

והנה יש להקשות דלפיוש"נ דהוספת התיבות לתשלום האותיות, אינו מדיני הבגד, אלא מהדין שמשמש להאות"ת, א"כ לשיטת רש"י והראב"ד דכבית שני לא עשו כלל אור"ת, נימא דהכי נמי לא הוצרכו לכתוב תיבות לתשלום האותיות.

אכן נראה, דמאחר דמעיקר הדין צריך להנתן בו האות"ת, שוב הוה זה צורת החושן להיות כן בכל גווני, ואפילו אם אין בו האות"ת.

הרמב"ן כתב דהיה ביד דוד אפוד, והיה כדמות אפוד משה, ובו חושן כדמות חושן הקודש, והלבישו אותו את הכהן שהוא מבני הנביאים, ושואלים בו ונענין לפעמים. וצריך ביאור, דהרי חושן ואור"ת הם מבגדי כהן גדול, ואיך שייך תורת לבישה של חושן ואור"ת כמי שאינו כהן גדול.

והנה ברמב"ם פ"י מהל' כלי המקדש ה"ג כתב, זה שאתה מוצא בדברי נביאים, שכהנים רבים היו חגרין אפוד בד, לא היו כהנים גדולים, ואף הלויים היו חוגרין אותו, שהרי שמואל הנביא לוי היה, ונאמר בו נער חגור אפוד בד, אלא אפוד זה היו חוגרים אותו בני הנביאים ומי שהוא ראוי שתשרה עליו רוח הקודש, להודיע כי הגיע זה למעלת כהן גדול שמדבר על פי האפוד והחושן ברוח הקודש. ומבואר בדברי דשייך תורת לבישה של חושן ואפוד, גם כמי שאינו כהן גדול. ואף שהרמב"ם לא כתב בדברי הרמב"ן, שהיו נשאלין בהן, ולבישתם היא רק בשביל להודיע שהגיע למעלת כהן גדול שמדבר על פי האפוד והחושן ברוח הקודש, אבל גם בשביל להודיע למעלת כהן גדול, צריך שיהא בזה תורת לבישה, וא"כ מבואר דהיה שייך לבישה של האפוד גם כמי שאינו כהן גדול, וצריך ביאור דכיון דהוא מבגדי כהן גדול, איך שייך תורת לבישה על בגדים אלו, כמי שאינו כהן גדול.

ולפי המבואר יש לבאר בדעת הרמב"ן, דבחושן מלבד מה שהוא בגד מבגדי כהונה, עוד יש בו דין בפני עצמו של אור"ת לישאל בו, יש לומר דדין זה של לישאל בו, זה שייך גם כמי שאינו כהן גדול, דדין זה הוא דין בפני עצמו ואינו שייך למה שהחושן הוא מבגדי כהן גדול, ועל כן הוא שייך גם כמי שאינו כהן גדול.

ובזה יש לבאר גם דעת הרמב"ם, דיש לומר, דכיון דיש בחושן דין בפני עצמו לישאל בו, שהוא דין בפני עצמו מהדין בגדי כהונה שיש בו, והוא אינו דוקא בכהן גדול, דדין זה אינו שייך דוקא לכהונה גדולה, א"כ שפיר שייך בו תורת לבישה להודיע שהגיע למעלת כהן גדול, גם כמי שאינו כהן.

רבונו יהיה כפול זרת ארכו זורת רחבו. (כ"ח, ט"ז).

הנה מידת החושן נאמרה כמו שהוא כפול. וצריך ביאור דעיקר דין שיעור הבגד, הוא איך שהוא לפני שכופלים אותו, דהרי השיעור הוא בהפצא דהבגד כמה יהא בו במדתו, ומה שהוא כפול, הוא דין נוסף לכפולו, או שהוא דין בלבישתו שילבשנו כפול, וא"כ היה צריך לכתב מידות החושן איך שהוא לפני

כפילתו, שבזה הוא עיקר החלות דין שיעור, ואח"כ ליכתב שצריך לכופלו, ולמה לא ניתן שיעור הבגד איך שהוא בעצמו.

ואולי נלמד מזה, דכפילתו הוי דין בעיקר צורתו, דכן הוא צורתו להיות כפול, וע"כ שפיר ניתנו מידותיו איך שהוא אחר כפילתו, וצ"ע בזה.

אמנם הרמב"ן כתב דהמעם שהחושן היה כפול, הוא בשביל להיות כתב שם המפורש נתון בין כפלי החושן. ולפי זה לפי המבואר לעיל בשיטת רש"י והראב"ד, דהא"ת אינם חלק מן הבגד החושן, נמצא דלצורך עצם קיום הדין בגד החושן, לא היה נכפל כלל, וכל עיקר כפילתו של חושן הוא רק מהדין הנוסף שיש בחושן, דמשמש לקיום של הא"ת. מעתה נראה, דכיון דכל הדין שכופלו, אינו מדין הבגדי כהונה של החושן, אלא מהדין הנוסף שהוא משמש להא"ת, א"כ יש לומר דבאמת מצד עיקר צורת הבגד, שיעורו הוא זרת ארכו וזרת רחבו, אכן לא סגי במה דבעצמו יש בו שיעור הזה, אלא צריך שיהא בו שיעור זה כפי שהוא בלבישתו על לבו, שבאופן לבישתו על לבו, יהא בו שיעור דורת ארכו וזרת רחבו, והדין לכופלו, הוא מהדין שמשמש להא"ת.

אשר לפי זה יש לבאר דעל כן ניתנו מידותיו כפי שהם אחר כפילתו, דבאמת מצד דין בגדי כהונה, שיעורו הוא זרת ארכו וזרת רחבו, וזה בעינין שיהא כפי שהוא לבוש על לבו, וממילא בעינין שיהא כן אחר כפילתו, והדין לכופלו הוא דין נפרד שאינו מדיני הבגדי כהונה, ועל כן ליכא לומר שיעור הבגד כפי שהוא קודם כפילתו, דלא בעינין השיעור כפי שהוא קודם כפילתו, ולא בעינין אלא שיהא בו שיעור דורת ארכו וזרת רחבו, רק שיהא כן כפי שהוא בלבישתו על לבו.

והנה יש להקשות לדברי הרמב"ן דהא דהחושן כפול, הוא בשביל נתינת הא"ת, א"כ בבית שני לא הוצרך החושן להיות כפול. אכן נראה, דמאחר דמעיקר הדין צריך להנתן בו הא"ת, שוב הוה זה צורת החושן להיות כן בכל גונו, ואפילו אם אין בו הא"ת.

וירכסו את החשן מטבעותיו אל טבעות האפוד כפתיל תכלת להיות על חשב האפוד ולא יזה החשן מעל האפוד. (כ"ה, כ"ח).

נראה לומר בזה, דדין זה שהחושן יהא על חשב האפוד, והאיסור שלא יזה החושן מעל האפוד, אינו רק דין באופן הלבישה של החשן והאפוד, אלא נאמר בזה דהאפוד והחושן מישך שייכי אהדדי, ולכן הוא דצריך שהחושן יהא על חשב האפוד, דהחושן מישך שייך להאפוד, ולכן אמר שיזה החושן מעל האפוד. ודבר זה דהחשן והאפוד מישך שייכי אהדדי, יש ללמוד מזה דמצינו אצל שמואל הנביא, ואצל דוד המלך, שהיו לובשין החושן, ובנוב עיר הכהנים כתוב, שהיו שמונים והמושה איש נושא אפוד בד. והנה מה שהם לבשו את החושן אע"פ שלא היו כהנים גדולים, וגם לא היו כהנים כלל, כתב הרמב"ם (פ"י מהלכות כלי המקדש הי"ג) שהיה זה בשביל להודיע שאותן הלוכשין ראוי שתשרה עליהם רוח הקודש, והגיעו למעלת כהן גדול שמדבר על פי האפוד והחושן ברוח הקודש. והרמב"ן (בסוף פסוק ל') כתב, שביד דוד היה אפוד, והיה כדמות אפוד משה, ובו חושן כדמות חושן הקודש, והלבישו אותו את הכהן שהוא מבני הנביאים, ושואלים בו ונענין לפעמים.

והנה בכל אלו דין הלבישה היה דין מיוחד של לבישת החושן, ולא היה בזה דין לבישת בגדי כהונה כלל, והרי לא לבשו אלא את החושן, ולא את כל הבגדי כהונה, וביותר דלבושו את החושן גם מי שלא היה כהן גדול, או אפילו כהן בכלל, ולא היה זה אלא דין לבישה של החושן, או כדי לישראל בו כדעת הרמב"ן, או כדי להודיע שראוי לישראל בו, כדעת הרמב"ם, ואע"פ כמבואר דלבושו גם את האפוד. הרי מבואר להדיא דהאפוד מישך שייך להחושן, ועל כן לבישת החושן, באה עם לבישת

האפוד, וכל היכא דיש דין לבישת חושן, גם לא מדין לבישת בגדי כהונה, נכלל בזה שצריך ללבוש את האפוד, הרי מבואר להדיא דהאפוד והחושן מישך שייכי אהדדי.

והנה להלן בעשיית החושן כתוב (כ"ה, ט"ז) ועשית חושן משפט וגו', כמעשה אפוד תעשנו, שמעשה החושן הוא כמעשה האפוד. ולפי דברינו מבואר דאין זה רק סימן בעלמא איך יהא מעשה החושן, אלא משום דהחושן והאפוד מישך שייכי אהדדי, על כן גם הדין שמעשה החושן יהא כמעשה האפוד.

והנה נאמר כאן בפסוק, הדין לרכוש את החושן אל האפוד כפתיל תכלת, והמעם לזה כתב ברש"י (לעיל פסוק כ"ז), שלא יהא תחתית החושן הולך לפנים והזור לאחור ונוקש על כריסו, ונמצא מיושב על המעיל יפה.

ולפי דבריו נמצא דהלאו דלא יזה החושן מעל האפוד, הוא רק משום דצריך שיהא החושן מיושב יפה.

אכן לפי המבואר נראה דהדין לרכוש הוא גם משום דהחושן והאפוד מישך שייכי אהדדי, ולזה צריך להכריע ע"י שרוכס את החושן אל האפוד, ועל ידי זה נמצא שהחושן הוא על חשב האפוד, והוא הלאו שלא יזה החושן מעל האפוד.

ועשית משבצות זהב, ושתי שרשרת זהב טהור וגו', ונתתה את שרשרת העבותות על המשבצות. (כ"ה, י"ג, י"ד).

הנה פסוק זה כתוב בין פרשת האפוד לפרשת החושן, וכתב שם רש"י, לא זה הוא מקום צוואת עשייתן של שרשרות, ולא צוואת קביעותן, ואין תעשה האמור כאן לשון צווי, ואין ונתתה האמור כאן לשון צווי, אלא לשון עתיד, כי בפרשת החשן חוזר ומצוהו על עשייתן ועל קביעותן, עכ"ל.

מבואר שדין נתינת השרשראות נכפל ונכתב גם אחר פרשת האפוד, וגם אחר פרשת החושן, ולפי המבואר יש לומר בזה, דזה שנכפל דין נתינת השרשרות בשתי הפרשיות הוא משום שהשרשרות שייכי גם לאפוד וגם לחושן, ומשום הכי נאמר דינם הן בדין האפוד והן בדין החושן.

ועל פי זה נראה לבאר עוד, דהנה בפרשת האפוד, כתוב (כ"ה, י"ד), שרשרת זהב, ופירש רש"י, שלשלאות, היינו שזה לשון השתלשלות, שהם משתלשלין מהאפוד, ובפרשת החושן (כ"ה, כ"ב) כתוב, ועשית על החשן שרשרות גבלת, ופירש רש"י, שרשרות, לשון שרשי אילן, המאחיזין לאילן להאחו ולהתקע בארץ, אף אלו יהיו מאחיזין לחשן, שבהם יהיה תלוי באפוד, והן שתי שרשרות האמורות למעלה בענין המשבצות.

ולפי מה שנתבאר, דהמעם שנכפל דין השרשרות גם בפרשת האפוד וגם בפרשת החושן, הוא משום דהשרשרות שייכי הן לאפוד והן לחשן, נראה לבאר דבאמת שתי עניינים יש בשרשרות, ענין אחד, דהם משתלשלות מהאפוד, וענין ב' הם שורש לחשן, ומאחיזין טעמא נשתנה שמם בשתי הפרשיות, דבפרשת האפוד הם נקראים שרשרות, מלשון השתלשלות, דלגבי האפוד נקראו על שם עניינם, שהם משתלשלים מהאפוד, ובפרשת החושן נקראים שרשרות, מלשון שורש ומאחיזין, דלגבי החושן עניינם הוא שהם מאחיזין לחושן.

דברים נערכו מתוך שיעור הנמסר בעש"ק
בישיבת "עמרת שלמה - קרית הישיבה"
את השיעור במלואו ניתן לשמוע בקול הלשון
03-6171001-1-1-5-7-5 (מס' חר"ש)

השיעור נרפס לרפואת הבה"ח
אברהם בן ציון בן חיה אריאלה
בתושחי"

**ברכת מזל טוב לידיתו הדגול הרב הגאון החסיד המפ"ו
פרי עץ חיים**

רבי אשר ישעיה פרלמן שליט"א

רב בית המדרש אלכסנדר - סמפורד היל

**לרגל השמחה השרויה במעונו עם נישואי בתו תח"י
בברכה שיזכה לרוב נחת דקדושה**

מכל יוצאי חלציו מתוך בריאות והרחבה לאורך ימים